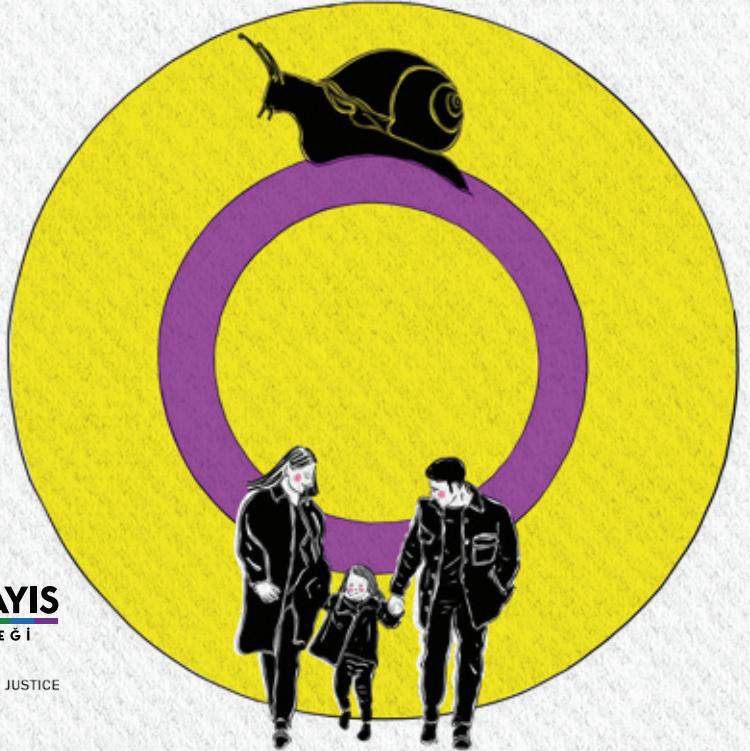

2023

İnterseks Aile Rehberi

Member of
oij
EUROPE

17 MAYIS
DERNEĞİ

ASTRAEA LESBIAN FOUNDATION FOR JUSTICE

Ön söz

Hayatta olmanın bir koşulu olarak çeşitli kararlar alıyoruz ve bu kararlar döngüsel olarak nasıl bir hayatımız olduğunu şekillendirme potansiyeli taşıyor. Akan hayat içerisinde aldığımız her kararın bizi nereye götüreceğini tam olarak kestiremediğimiz gibi bazen karar aldığımızın bile farkında olmuyoruz. Tüm karar alma süreçlerimizde son sözü biz söylüyor olsak da bir yandan bu kararları her daim bir *ötekiyle ya da ötekiye rağmen* almak durumunda kalıyoruz.

Karar alacağımız konu hakkında hissettiğimiz *belirsizlik* ne kadar fazla olursa ötekinin sesini daha yüksek duyma ihtimalimiz o kadar artıyor. Bu öteki komşumuz, akrabamız, partnerimiz, ebeveynimiz olabildiği gibi kültür, bir meslek grubu ya da konuyla ilintili herhangi bir güç odağı da olabiliyor. Çok insani olarak belirsizlikle karşılaştığımızda karar alma sorumluluğumuz bir başkasıyla paylaşarak kendimizi rahatlatmak isteyebiliyoruz. Bu rehber de tam bu noktada devreye giriyor: *Belirsizlik interseks özneler olduğunda belirsizliği azaltmamıza ve daha doğru kararlar almamıza yardımcı olmayı hedefliyor.*

İnterseks deneyimlerinin tıp anlatısına sıkıştırılmış anekdotlardan çıkarılıp aktivist ve öznelerin mücadelesiyle hayatın içine konumlandırılarak bakılmaya başlanması görece yeni olması bir yana, ne yazık ki, henüz yaygın bir uygulama da değil. Dolayısıyla, interseks deneyimlerini hala çoğunlukla tıbbın dilinden bir monolog halinde işitebiliyoruz. Bununla birlikte, interseks çeşitliliğinin bir kısmının kişilerin sağlığını iyileştirmek/korumak amacıyla tıbbi müdahaleyi gerektiriyor olması, bu müdahalenin bir insana yapıldığı gerçeğini değiştirmiyor. Dolayısıyla alınan her kararın ağırlığını ve sorumluluğunu cesaretle göğüslememiz gerekiyor. Konu interseks çocuklar olduğundaysa bu ağırlık ve sorumluluk çoğunlukla aile üyelerine düşüyor.

Temelde interseks çocukları olan ailelere yönelik hazırlanmış bu rehberin ailelere yalnız olmadıklarını, çocuklarının üstün yararı için (kendilerinin ya da bir başkasının değil) yapabilecekleri şeyler olduğunu, interseklere ihtiyaçları duydukları kapsayıcı hizmetleri sağlama konusunda yalnızca tıbbın değil birçok alanın henüz çok geride olduğunu ve aile üyeleri olarak bunu değiştirme konusunda büyük katkılarının olabileceğini hatırlatmasını, ayrıca, çocuklarının mutlulukları için onları dinlemenin, onlara söz hakkı vermenin ve onları hayat yolculuklarında desteklemenin kolaylıkla yapılabileceği konusunda cesaretlendirmesini temenni ediyorum.

Son olarak, azim ve adanmışlıklarıyla hepimize ilham olan İnter Dayanışma'ya bu rehber için özellikle teşekkür ediyorum.

Psikolog Alp Kemaloğlu

İçindekiler

01	Ön söz	11	Yeni doğan bebeğim interseks.
Hastanede ne olacak?
03	Giriş	14	Ebeveynler için
mini hukuki rehber
04	İnterseks nedir?	17	İntersekslerin ağızından:
Keşke ailem bunları bilseydi
05	Hak ihlalleri	22	Bir babanın kaleminden...
06	İnterseks çocuklar	23	Son söz
08	Ailelere ne şekilde
danışmanlık vermeliyiz?	24	Kaynaklar
10	Aileye verilebilecek
önemli bilgi ve öneriler		

Member of

oii
EUROPE

17 MAYIS
DERNEĞİ

ASTRAEA LESBIAN FOUNDATION FOR JUSTICE

17 Mayıs Derneği | info@17mayis.org • www.17mayis.org

İnterseks Aile Rehberi

Hazırlayan: Belgin Günay | **Çizer:** Semih Özkarakaş

Katkıda Bulunanlar: Avukat Kardelen Yılmaz, Psikolog Alp Kemalöğlü, Caner Yavuz, Uzman Psikolog Aslı Yasemin Bahar

1. Baskı Haziran 2023, Ankara © 2023, 17 Mayıs Derneği

Baskı ve Tasarım: OnAda Tanıtım Basım Promosyon Organizasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

B. Yeri: Atalay Matbaa, Sertifika No: 47911

Bu yayından kaynak göstermek şartıyla faydalanılabilir. Ancak yayın, 17 Mayıs Derneği'nin izni olmadan, tamamen ya da kısmen, fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

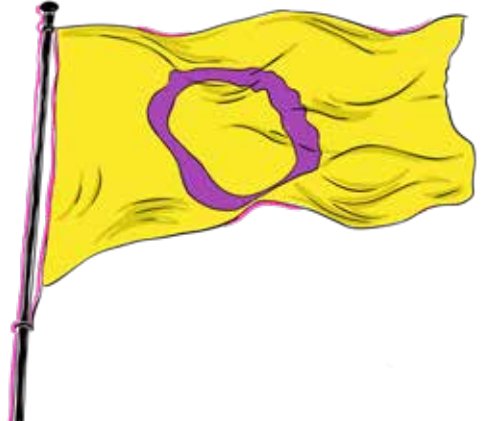
Giriş

Bu kitapçığı hazırlarken en öncelikli niyetimiz interseks çocuklar ile aileleri arasındaki duvarı yıkmaktı. Çünkü bu duvar ne interseks çocukların ruh sağlığına ne de aile ilişkilerine katkı sağlıyor. Kendini inşa edebilmek, esenliğini sağlamak ve iyi bir insan olabilmek için "sahici" birisi olabilmenin gerekliliğine inanıyoruz. Toplum ve sistem bizi attığımız pek çok adımda iki yüzlü olmaya, yalanlarla ya da görünmezlikle yaşamaya zorluyor. Buna zorlanan çocuklar mutsuz yetişkinlere dönüşüyor. Bir insanın varoluşunu dışarıdan ne kadar değiştirmeye çalışırsanız çalışın geri teper. Çocuğunuza sahici bir insan olma şansı verebilmek aileler olarak sizin elinizde.

Çocuklar kendilerine özgür ve güvenli bir ortam sağlandığında kendilerini çok iyi biçimde ifade edebilir ve ne istediklerini söyleyebilirler. Onlara kendi bedenleri üzerinde söz hakkı vermemiz hiçbir zarar getirmeyeceği gibi, özbenliğini tanıyan, toplumsal ilişkilerinde ve özel hayatında başarılı, ruhu ve bedeni uyum içinde bir birey yetiştirmenin kapısını aralayacaktır.

Kanatları kesilip de uçmaları beklenen bütün yaralı kuşlara sevgilerle...
Yalnız değilsiniz.

Belgin Günay
İnter Dayanışma Kurucusu
17 Mayıs Derneği
İnterseks Çalışmaları Koordinatörü

İnterseks nedir?

İnterseks, erkek veya kadın bedenlerini tarif eden tıbbi normlara uymayan genetik, hormonal veya fiziksel cinsiyet özellikleriyle doğan kişileri ifade eder. Biyolojik bir durumdur. İnterseks şemsiyesi altında 40'a yakın farklı biyolojik durum vardır. Bunların her biri farklı özelliklere sahiptir. Ortak özellikleri yaşadıkları toplumsal problemlerdir.

Her toplumsal kesim, milliyet, meslek, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden interseks birey olabilir. İnterseks biyolojik bir durumdur, bir cinsel yönelim, tercih ya da yaşam şekli değildir.

İnterseksler içerisinde trans bireylerin oranı toplumun genelinden fazla olsa ve iki durum arasında bazı ortak noktalar olsa da, her interseks trans değildir ve interseks ile trans farklı kavramlardır.

İnterseks varyasyonuna ve kişinin gördüğü tıbbi müdahalelere göre, interseks bir bireyin doğurganlığı olabilir ya da olmayabilir. Çoğu zaman rıza dışı tıbbi müdahaleler interseks bireylerin üreme hakkını da ihlal etmektedir.

Hak ihlalleri

İnterseksler rıza dışı tıbbi müdahalelere maruz kalıyor. Bu müdahaleler için kişinin toplum içinde kabul görmesi, evlenebilmesi, dışlanmaktan korunması gibi sebepler gösteriliyor ancak bedensel bütünlüğe yapılan saldırı, dışlanma sorununu önlemediği gibi, kişiye çok daha fazla psikolojik travma yaşıyor.

Kanser riski de müdahalelere gerekçe gösterilse de bunun için yeterli bilimsel kanıt yok ve kişinin kontrol altında tutularak bedensel bütünlüğü bozulmadan bu riskten korunması mümkün.

İnterseks bireyler eğitim, sağlık, ekonomi ve barınma alanlarında sıkıntılar yaşıyor. rıza dışı tıbbi müdahaleler ve dışlanmayla kesintiye uğrayan eğitim hayatı işsizlik ve yoksulluk riskini, barınma problemlerini beraberinde getirebiliyor.

Rıza dışı müdahalelerin yarattığı fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları hayat kalitesini düşürüyor. Dışlanma korkusu ve travmalar da tıbbi hizmetlere erişimi zorlaştırıyor.

İnterseks çocuklar

Güvenmeye ihtiyaç duyulan bir yaşta en yakınları tarafından ihanete uğramak ve “gerçek cinsiyetini bulmak için” hırpalanan çocuklar...

İnterseks çocuklar klitoris küçültme (klitoridektomi), kadın cinsel organını modifiye etmek için yapılan labiaplasti, vulvoplasti, normalden daha küçük erkek genital organları (mikropenis) ile doğan bebeklerde kız çocuğu görünümü vermek için yapılan vajinoplasti gibi ameliyatlara maruz kalıyor. Bu ameliyatlar anestezi ve başka etkenler nedeniyle risk taşıyor ve fiziksel sağlık sorunlarının yanı sıra ruhsal yaralar açıyor.

Tipik erkek veya kadın cinsiyet gelişimini kolaylaştırmak için interseks çocuk ve ergenlere rıza dışı hormon tedavisi de uygulanıyor.

İnterseks çocukların maruz kaldığı kapsamlı ve sistematik şiddet, doktordaki basit muayenelerden başlıyor, cinsel organların sakatlanmasına kadar gidiyor. Hormon ilaçlarıyla bedene müdahale, muayeneler, muayenelerde yaşanan hak ihlalleri (çocuğun rızasını almadan bedenine, özel yerlerine dokunmak, fotoğraf ve videolar ile görüntülemek, herkesin içinde soymak, öğrencilere ders olarak izletmek ve diğer pek çok şey...), ameliyat ve başka müdahalelerle bu yıllar boyu sürebiliyor. Buna rağmen günümüzde hala cinsel şiddet ya da çocuk istismarı denildiğinde ilk akla gelen şey intersekslerin yaşadıkları olmuyor, bu korkunç şiddetin daha fazla duyulmasını istiyoruz.

*18 yaşın altındaki bir çocuğa kasıtlı olarak zarar verme veya kötü muamele çocuk istismarı olarak kabul edilir.
Çocuk istismarı, çoğu zaman aynı anda meydana gelen pek çok farklı biçimde olur.*

Fiziksel istismar. Fiziksel çocuk istismarı, bir çocuk kasıtlı olarak fiziksel olarak yaralandığında veya başka bir kişi tarafından zarar görme riskine maruz kaldığında meydana gelir. İnterseks çocuklara gerek zaman zaman aile yakınlarının, gerekse tıp çalışanlarının yaptığı fiziksel müdahaleler fiziksel istismardır.

Cinsel istismar. Cinsel çocuk istismarı, okşama, oral-genital temas, cinsel ilişki, istismar veya çocuk pornografisine maruz kalma gibi bir çocukla yapılan herhangi bir cinsel faaliyettir. Pek çok interseks çocuk, rıza dışı tıbbi müdahaleler esnasında cinsel amaçlı olmasa dahi genital organlarına ve bedenine dokunulmasına maruz kalmaktadır. Pek çok kişisel deneyim aktarımında zaman zaman interseks "tıbbi süreci" içindeki bu çocukların tıbbi ortamlarda cinsel amaçlı saldırıya da maruz kaldığı, çocuğun sözde tıbbi gerekçelerle erken yaşta bedensel sınırlarının ihlal edilmesine alıştırılması nedeniyle bu istismarı hemen algılayamaması ortaya çıkmaktadır.

Duygusal istismar. Duygusal çocuk istismarı, bir çocuğun özgüvenine veya duygusal iyiliğine zarar vermek anlamına gelir. Bir çocuğu sürekli olarak küçümsemek veya azarlamak gibi sözlü ve duygusal saldırıları ve bir çocuğu izole etmeyi, görmezden gelmeyi veya reddetmeyi içerir. İnterseks çocuklar dış görünüşleri; fiziksel özellikleri ya da interseks durumlarının getirdiği diğer özellikleri nedeniyle uzun yıllar boyunca gizlilik, utanç, suçlanma ve özgüvensizlik içinde büyütülmekte, duygusal istismara maruz kalmaktadır.

Tıbbi istismar. Tıbbi çocuk istismarı, bir kişi bir çocuğun sağlık durumu hakkında tıbbi müdahale gerektiren yanlış bilgi verdiğinde, çocuğu yaralanma ve gereksiz tıbbi bakım riskiyle karşı karşıya bıraktığında meydana gelir. İnterseks çocukların yaşadıkları rıza dışı süreçlerin tamamında tıbbi istismar, toplumsal kurallara uymak uğruna tıbbın, bilimin ve insan haklarının ihlal edilmesiyle karşılaşmaktadır.

İhmal. Çocuk ihmali, yeterli yiyecek, barınak, şefkat, denetim, eğitim veya dış bakımı veya tıbbi bakım sağlanamamasıdır. İnterseks çocuklar özellikle kırsal bölgeler ya da yoksul ülkelerde aile tarafından istenmemek, ihmal edilmek, zaman zaman aileden uzaklaştırılmak hatta ölüm riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

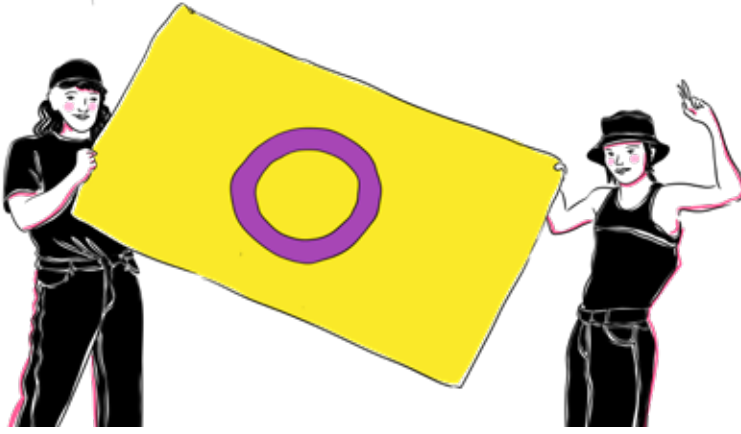
Ailelere ne şekilde danışmanlık vermeliyiz?

Ailelere bunun doğal bir çeşitlilik olduğu, korkulacak ya da utanılacak bir durum olmadığı çok iyi anlatılmalıdır.

Cinsiyet özellikleri birincil cinsiyet özellikleri ve ikincil cinsiyet özellikleri olarak ayrılır. Birincil cinsiyet özellikleri doğumla birlikte gelen özelliklerdir. Bunlar kişinin kromozomlarını, genital, üreme sistemlerini, gonadları, hormon duyarlılığı ve üretimini kapsar.

İkincil cinsiyet özellikleriyse ergenlikte görünür hale gelir ve meme büyümesi, kıllanma, menstrüasyon, Adem elması, boy, kas kitlesi ve yağ dağılımı gibi özellikleri kapsar.

İnterseks bireylerde bu birincil ve ikincil cinsiyet özellikleri toplumdaki "kadın" ya da "erkek" tanımlarına uymayacak şekilde farklılık gösterebilir. Bu doğumda ya da ergenlikte, bazen de ilerleyen yaşlarda ortaya çıkabilir. İnterseks toplumda görünürlüğü az olan bir durum olduğu için ebeveynlerin bu tanıyı ilk aldıklarında paniğe kapılması, daha önce interseks kelimesini hiç duymamış olması muhtemel ve normaldir. İnterseks ailelerine doğru, şeffaf, kapsayıcı bir psikolojik destek ve rehberlik sunulmalıdır. Tıbbi ortamlarda bu destek ne yazık ki ihmal edilmekte, durum baştan itibaren bir hastalık gibi ele alınarak aileye doğru, açık ve net bilgi verilmemektedir.

Ailelerin çocuklarına açık davranmaları, utanç aşılamaktan kaçınmaları tavsiye edilmelidir. Ebeveynlerin diğer interseks ebeveynleri ile biraraya gelerek dayanışması güçlendirici olacaktır.

Aileye verilebilecek önemli bilgi ve öneriler

İnterseks bireylerin çoğunda fiziksel bir sorun yoktur ve tıbbi bir müdahale gerekli değildir. Eğer doktorunuz bir tıbbi müdahalenin gerekli olduğunu söylerse, bu müdahalenin yapılması ya da hiç bir şey yapılmaması halinde ortaya çıkacak sonuçları, etkileri ve riskleri mutlaka sorun. Ardından bu bilgilere dayalı kararınızı vermek için kendinize zaman tanıyın. Her zaman ikinci bir merciden daha fikir alın ve kendi araştırmanızı yapın.

Yeni doğan bebeğim interseks. Hastanede ne olacak?

Eğer çocuğunuzun interseks olduğu doğumda anlaşıldıysa, doğum sonrası deneyiminiz diğer ebeveynlerden farklı olabilir:

- Çocuğunuz doğumdan hemen sonra çeşitli sürelerle sizden alınabilir. Çocuğunuzun nereye götürüldüğünü, neden götürüldüğünü ve ne zaman döneceğini mutlaka sorun. Mümkünse çocuğunuzla birlikte gidin.
- Doktorların rutin kontrolleri ve hemşireler ya da ebelerle etkileşimin yanı sıra sizin karşınıza bazı uzmanlar da çıkabilir. Bunlar arasında pediatrik endokrinolog, pediatrik cerrah ve diğer uzmanlar olabilir. Bunların hepsiyle aynı anda tanışabileceğiniz gibi, farklı zamanlarda da tanışabilirsiniz. Bunların yanı sıra hemşireler ve diğer hastane personeli de olacaktır.
- Muhtemelen anlaması zor pek çok bilgiyle karşı karşıya kalacaksınız ve çocuğunuza çeşitli testler yapılması için izin vermeniz istenecek. Size anlatılan şeylerin çoğu karmaşık ve tıbbi bir dilde olacak. Eğer anlamadığınız bir şey varsa mutlaka daha net açıklamalar isteyin ve testlere onay vermeden önce gerçekten gerekli olup olmadıklarını sorun.

- Hastanedeki tıbbi ekip cerrahi ya da başka (ilaç kullanımı ve benzeri) tıbbi uygulamalar önerebilir. Bunlar arasında (yumurtalık ya da testis dokusunun alınması) ve farklı genital ameliyatlar olacaktır. Hayati önemi olmayan bütün ameliyatları erteleyin ve ikinci bir kişiden tavsiye alın.

Çeşitli hastanelerde deneysel tıbbi müdahaleler uygulanabilir. Bunların bazılarının ruh sağlığı ve bilişsel yetiler üzerinde uzun vadeli yan etkileri olduğu kanıtlanmıştır. Bu uygulamalar arasında doğum öncesi ilaç kullanımı ve küçük çocuklarda enjeksiyon ya da jellerle hormon manipülasyonu da bulunmaktadır.

- Bebeğe bir test yapılacaksa sizin yanınızda yapılmasını isteyin ve rıza vermeden önce test yapılmasının nedenlerini sorun. (Eğer bir sebepten kan testi gerekiyorsa bebeğinizin yanında bulunup onu sakinleştirmeniz daha iyi olacaktır.)
- Eğer mümkünse sevdiğiniz ya da güvendiğiniz bir yakınınızı arayıp sizin yanınızda olmasını isteyin. Bu tüm anne ve babalar için zorlu, yorucu bir dönemdir. Size yardımcı olacak, gerekli notları alacak birisi bulunması iyi gelecektir. Bu yakınınız yanınıza gelene kadar hastane çalışanlarından beklemelerini ve işlemleri ertelemelerini isteyebilirsiniz.
- Mümkün olduğunca duyduğunuz, öğrendiğiniz herşeyi yazın ya da kaydedin. Ses kaydı yaparak yazılı not alma zahmetinden kurtulabilirsiniz. Günümüzdeki akıllı telefonların hepsinde ses kaydı özelliği vardır ya da basit bir uygulamayla bu özellik oluşturulabilir. Çocuğunuzun doğumunda yalnız olmanız durumunda, sizin yerinize not alan birisi yoksa ses kaydı alabilir ve daha sonra bu bilgilere ihtiyaç duyduğunuzda kayıtlardan ulaşabilirsiniz.
- Sorular sorun, açıklama isteyin, açıklama karışık geldiyse daha net açıklama isteyin. Acele etmeyin. Karar vermek için önce konuyu iyice

anlamanız gerekir. Bazen yeni kavramları ve terminolojiyi anlamanız zaman alabilir, kendinize bu zamanı tanıyın. Neler olup bittiğini öğrenmeye hakkınız var.

- Ne zaman eve gidebileceğinizi öğrenin. Ev ortamı bebeğiniz ve sizin için hastane odasından çok daha iyidir. Çoğunlukla, diğer anne ve babalarla benzer bir süre içinde hastaneden çıkmanız mümkün olacaktır. Eğer daha uzun kalmanız gerektiği söylendiyse, nedenini sorun. Sebep olarak test sonuçlarının beklenmesi gösteriliyorsa yine de eve gidip test sonuçları için hastaneye daha sonra tekrar uğramayı teklif edin. Neden eve gidemediğinizle ilgili net bir cevap alana kadar sormaya devam edin.

İYİ HİSSEDİYORMUŞ GİBİ
DAVRANABİLİRİM
AMA
BU İYİ OLDUĞUM ANLAMINA
GELMEZ

Ebeveynler için mini hukuki rehber

Cinsiyet kaydı için gerekli tetkikleri beklemek istiyorsak ya da çocuğun adına karar vermek için buna göre zamana ihtiyacımız varsa;

1. Çocuğu nüfusa kaydettirmek için ne kadar vaktimiz var?

Nüfus hizmetlerine ilişkin mevzuat, doğumdan itibaren otuz gün içinde nüfus müdürlüğüne bildirim yapılmasını zorunlu tutmuştur. Yurtdışında ise bu süre altmış gündür ve dış temsilciliğe bildirmesi zorunludur.

2. İleride çocuğa kolaylık olması için hastaneden hem erkek hem de kız doğum belgesi alabiliyor muyuz?

Doğum belgeleri hastanelerde düzenlenir. Doğum bildirim sisteminde tek bir cinsiyet ile bildirim yapılır, iki doğum belgesi düzenlenebileceğine dair bilgi mevcut değil. Ancak Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nün doğum bildirim sistemine ilişkin kurumlara gönderdiği yazısında, "cinsiyeti belirsiz olan durumlarda dış muayene sonucuna göre iki cinsiyetten biri seçilerek doğum raporu doldurulur ama aileye bebeğin cinsiyetinin belirsiz olduğuna ve ileriki dönemde yapılacak test/tedaviler sonucunda belirleneceğine dair bir belge verilecektir" demiştir. Bu düzenlemeye göre, ek belgenin nüfus müdürlüğüne sunulması halinde resmi kimlikteki

cinsiyet hanesini değiştirmek için dava açmaya gerek kalmayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla bu belgeyi hastaneden talep etmek faydalı olabilir.

3. Müdahaleleri reddetmek istiyoruz ya da doktorlardan şikayetimiz var/hastanenin bize atadığından farklı doktor seçmek istiyoruz, hasta haklarıyla ilgili; Nerelere başvurabilir, hangi yönetmelik ve yasalardan faydalanabiliriz?

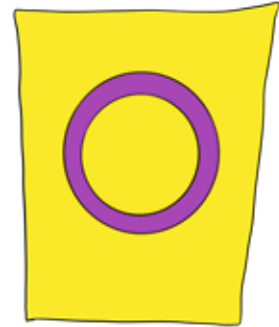
Vücut dokunulmazlığı anayasa tarafından korunan bir haktır. Rıza olmadan kişinin vücut bütünlüğüne ve kişilik haklarına dokunulamaz. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 5. Maddesi de bunu düzenlemiştir. Yine Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 9. Maddesi, sağlık hizmeti alacağımız personeli serbestçe seçme, değiştirme ya da başka doktorlardan görüş isteme hakkını düzenlemiştir. Dolayısıyla hem müdahale reddedilebilir hem de farklı bir doktor istenebilir.

4. Tetkikler esnasında çocuğumuzun gizliliği gözetilmedi, izinsiz görüntülendi/sergilendi, nereye başvurabilir, ne yapabiliriz?

Öncelikle, hasta hakları yönetmeliği tıbbi araştırmalarda da rızayı düzenlemiştir. Kimse rızası olmaksızın araştırma, tecrübe veya eğitim gerekçesiyle tıbbi müdahale konusu yapılamaz. Araştırma için verilmiş olan rıza, sonrasında geri alınabilir. Geri alınabileceği konusunda da hastanın bilgilendirilmesi gerekir.

Hastanın mahremiyetine saygı gösterilmesi, bilgi alma hakkı, rıza şartı hasta hakları kapsamında düzenlenmiştir. Hastanın yazılı ya da görsel sağlık bilgilerinin paylaşılması ya da izinsiz kullanılması durumunda, hastanın bilgi alma hakkının kullandırılmaması durumunda ve rıza şartının karşılanmadığı durumlarda:

- Hastanelerin **hasta hakları birimine** başvuru yapılabilir.
- Sağlık bakanlığı şikayet hattı aranabilir. **(ALO 184)**

- Bilgilerin izinsiz olarak kullanılmasından dolayı özel hayatın gizliliği ihlal edildiği gerekçesi ile **savcılığa suç duyurusunda bulunulabilir.**
- Sağlık bilgilerini izinsiz olarak kullanan ya da başka bir kişi ile paylaşan doktor, hasta hakları yönetmeliğinde ve meslek etik kurallarında düzenlenen rıza ve aydınlatılmış onam şartını yerine getirmeyen doktor **il tabip odasına şikayet edilebilir.**
- **CİMER** üzerinden şikayet başvurusu yapılabilir.

5. Doktorlar bizi yanlış yönlendirdi, çocuğumuza rıza dışı müdahale yaptırdık, henüz reşit değil ve biz onun adına doktorlara/hastaneye dava açabilir miyiz?

Tıbbi müdahalenin gerçekleşmesi için hastanın o müdahale hakkında bilgilendirilmesi ve ilgiliden rıza alınarak gerçekleştirilmesi gerekir. Ancak rızanın ne şekilde alındığı da önemlidir. Aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin en kapsamlı düzenleme hekimlik meslek etiği kurallarınının 26. Maddesidir. Bu maddede aydınlatılmış onam alınması gerektiği ve ne şekilde alınması gerektiği düzenlenmiştir.

Dolayısıyla doktorun yanlış yönlendirdiği, rıza almadığı veya yapılacak müdahaleye ilişkin yeterli, açıklayıcı bilgiyi paylaşmadan müdahalede bulunduğu durumlarda doktora maddi ve manevi tazminat davası açılabilir. Yine hasta hakları birimine, sağlık bakanlığı şikayet hattına ve Cimer'e şikayet edilebilir.

6. Çocuğun kreşe/anaokuluna/ilkokula ya da başka bir eğitim kurumuna kaydı esnasında ayrımcılık yaşadık. İnterseks durumu nedeniyle kayıt yapmak istemediler. Nereye başvurabilirim?

Eğitim kurumlarının ayrımcılık yaparak kayıt almadığı durumlarda Milli Eğitim Bakanlığı'na şikayet edilebilir. Okul öncesi eğitim kurumları da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır.

Ayrıca ayrımcılığın ortadan kaldırılması için başvuru yaptıktan sonra otuz gün içerisinde gereği yapılmazsa TİHEK'e başvurulabilir.

İntersekslerin ağzından: Keşke ailem bunları bilseydi

*Bu sizin ya da benim tek başımıza
aşabileceğimiz bir süreç değil,
birbirimize ihtiyacımız var!*

Bu Yolculuğu Birlikte Yapacağız

- Bu sandığınızdan daha zor bir yolculuk olabilir.
- Duyularınızı anlamak ve sindirmek için kendinize zaman tanıyın.
- Bu sizin hatanız değil. İnterseks olmak bir hata değil.
- Bunun benim kimliğim için ne kadar önemli olduğunu anlayın. İnsanın bedeniyle ilişkisi ve cinsel kimliği basit bir ameliyatla "düzeltilecek" bir şey değildir, kişiliğinin önemli bir parçasıdır.
- Gerçekliğimin farkına varsam ve onu kabul etsem de "azınlık olmanın" getirdiği bazı olumsuz duygu durumlarını her zaman yaşayabilirim. Bu benim gerçekliğim, geçici bir şey değil.
- Lütfen bana nasıl hissetmem gerektiğini söylemeyin.

- Beni başkasıyla kıyaslamayın ve “durumu benden kötü” insanlara bakıp “şükretmemi” istemeyin.
- Yargılayıcı ve utandırıcı olmadan bedenim hakkında açıkça konuşabiliriz. Bunun için fırsatlar yaratabilirsiniz. Bu konuşmaları normalleştirin ve beni teşvik edin.
- Benden bedenimle ilgili sırlar saklamayın. Kendimle ilgili bazı şeyleri ben bilmiyorken başkalarının bilmesini ve bunları keşfetmek için daha ileri yaşlara gelene kadar beklemeyi istemiyorum.
- Bana sakince ve durumu olduğundan daha basit göstererek değil ama normalleştirerek ve parça parça bilgi verin. İnterseks olduğumu bir felaket haberi verir gibi aktarmayın.
- Benimle konuşmadan önce kendi aranızda tartışarak hazırlanın ve nasıl bir yaklaşımda bulunacağınız konusunda anlaşın.
- Sorularımı cevaplamaya hazır olun. Cevapları internetten bulmaya çalışmayayım.
- İnterseks tanısı aldığımda bunu bir yük ya da felaket gibi görmeyin, bana acımayla yaklaşmayın. Bu bana kendimde yanlış bir şey olduğu hissini verebilir.

Doktorlarla Başa Çıkmak

- Doktor randevularıma kimin katılmasını istediğim konusunda bana seçenek verin. İkinizin de orada olmasını isteyebilirim!
- Bazen bir doktorla özel olarak konuşmam gerekiyor. Böyle zamanlarda bana izin ver.
- Hasta olarak haklarımı bana bildirin. Bilmiyorsan, beni güvenli olmayan bir tıbbi ortama koymadan önce bu hakları öğren.
- Doktorlar vücudumu çok merak edecekler. Bana kobaymışım gibi davranmalarına izin verme.
- Beni muayene eden çok sayıda doktorun daha sonra beni nasıl etkileyeceğini anlayamayabilirim. Rahatsız edici deneyimlere ‘Hayır’ demem için beni güçlendir.

- Kendi araştırmanızı yapın, bedenim konusunda bilgi sahibi olun. Tam olarak bilgilendirilmeden hiçbir doktorun sizi geri d6n6řü olmayan bir şeye ikna etmesine izin vermeyin.
- Genital muayeneler bir yetişkin için bile yeterince k6t6d6r. Bir ocuğa nasıl hissettireceğini hayal edin! Bu muayeneler hakkında olabildiğince rahat hissetmeme yardım et ve gerek olmayan durumlarda beni bu muayenelere maruz bırakma.
- Doktorumla g6r6şmeye beni de dahil edin. Ben orada yokmuşum gibi hakkımda konuşmayın.
- Hormon replasmanı seğeneklerim hakkında daha fazla bilgi sahibi olun ve v6cudum 6zerindeki etkileri hakkında fikir verin. Farklı seğenekleri denemeye açık olun.
- Doktorların hemen harekete geğmem için baskı yapmasına izin vermeyin. Çoğu zaman acil bir tıbbi işlem gerekmez.
- Bu deneyimleri anlamamıza ve bunlarla başa çıkmamıza yardımcı olabilecek çeşitli profesyonellerden ve topluluk 6yelerinden oluşan bir ekibe danışın!

“İyi olmasam bile iyiymişim gibi davranabilirim. Benim için her şeyin yolunda gittiğini varsaymayın.”

Başkalarına Aılmak

- Keşke ailedeki diğer kişilere interseks kimliğimi ifşa ettiğinde sohbetin dışında kalmasaydım.
- Daha 6nce başkalarına anlattıysanız, l6tfen bana s6yleyin. Daha sonra kendi başıma 6ęrenmemeyi tercih ederim.
- Anlatmak istediğin biri varsa bana s6yle. Senin de bunun hakkında konuşman gerektiğini biliyorum ama bu benim hikayem ve onu kimin duyacağı konusunda benim s6z hakkım olmalı.
- Kime s6yleyeceğime karar vermem ve açıklamanın artıları ve eksileri hakkında d6ř6nmem için beni g6lendirin. Birine anlatıp sonradan pişman olmak istemiyorum.

- Savunucum olun, özellikle de kendimi savunmak için çok gençsem.
- Öğretmenlerim ve ders kitapları bu konuda bilgi sahibi olmayacak, bu da okulu zorlaştırabilir.
- Okulumda isimsiz olarak broşür göndermemin uygun olup olmadığını sorun. İnterseks bir öğrencileri olduğunu bilseler daha duyarlı olabilirler. İmkanlar dahilinde benim için güvenli bir mahalle ve güvenli bir okul seçin.
- “Tipik deneyimleri” tartışırken hassas olun. Yaşayamayacağım gerçeklerden bahsetmek çok canımı yakabilir (örneğin hamilelikler).
- Aile üyelerinin vücudumla ilgili gerçekleri anlamalarına yardımcı olun – ve bunu sormanın tetikleyici olabileceğini bilmelerini sağlayın.
- Mahremiyet ile gizlilik arasında fark vardır. Bana interseks olduğumu kimseye söyleyemeyeceğimi dikte etmeniz, durumumu çok utanç verici bir şeymiş gibi yansıtıyor.

Kardeşler

- Tüm aileyi haberdar etmek önemlidir.
- Kardeşlerimin ergenlik döneminde yaşadıklarını ve çocuk sahibi olabilmelerini kıskanabilirim.
- “Farklılıklarına rağmen” değil, “farklılıklarım için” de sevildiğimi ve özel olduğumu hissetmeme yardım et.
- Buluş çağına giren küçük kardeşlerimle deneyimlerimi/bilgilerimi paylaşmadığım için pişman veya üzgün olabilirim.

Terapi

- Yardım aramanın bir seçenek olduğunu bildiğimden emin olun.
- Bir terapistte gitmemde sorun olmadığını ve “deli” olmadığını bilin. İnterseks olmanın üstesinden gelmek zor olabilir.
- Bir terapistte gitmeyi istersem, başarısız ebeveynler olmazsınız.
- Destek gruplarını araştırın ve bir tanesine gitmek isteyip istemediğimi sorun. Diğer interseks insanlarla tanışmak güç veriyor.

Anlamak

- Diğer interseks çocukların ebeveynleriyle tanışmaya çalışın. Yalnız hissetmemek için kendi ağınızı oluşturun.
- Nasıl hissettiğim hakkında varsayımlarda bulunmayın: bana sorun.
- Beni dinleyin.
- Davranışlarınız ve sözlerinizle hassas olun. Etkilenen benim, siz değilsiniz.
- Evet, olaylar sizi de etkileyecek ama önceliğiniz bu hayat değiştiren anlarda benim yanımda bulunmak olmalı.

“Çocuğunuzla ilgili hisleriniz geçerli ama aynı zamanda interseks çocuğunuz da büyüyüp özerk bir insan olacak. Vizyonunuzun bu gerçeklikle her zaman örtüşmeyebileceğini anlamalısınız.”

Bir babanın kaleminden...

Caner'in babası

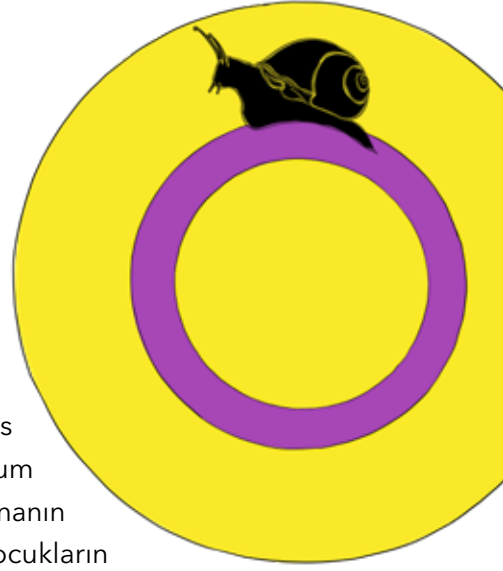
59 yaşında, Emekli, Trabzon

Çocuğumuz altı yaşında iken 'çift cinsiyetli' olduğu anlaşıl原因 olarak çocuk endokrinoloji bölümünde 'tedavi' olmaya başladı. Bir anne ve baba olarak, çocuğunun interseks olduğunu öğrenmek oldukça travmatik bir şeydi bizim için. Ama yapabileceğimiz bir şey ya da danışabileceğimiz birileri yoktu. O günden sonra içimize kapandık. Ailemizle paylaşamadık. Bunu çocuğumuzla bile paylaşamadık; ona nasıl anlatacağımızı, ne söyleyeceğimizi bilemedik. Sadece, ne zaman öğrenir, nasıl tepki verir korkusuyla yaşadık. Sonunda interseks olduğunu öğrendiğinde sitemkâr tavırlarıyla yıkıldık. Yüzüne bakmaktan çekinir olduk, kendisine yanlış bir şey yapmasından korktuk ama öğrendiği için bir taraftan da içimiz rahatlamıştı.

Pişmanlıklarımız var. Keşke çocuğumuzun ilerleyen yaşlarda yaşayacağı sorunları önceden görebilseydik ve onun için daha konforlu bir yaşam sunabilseydik. Sonuçta, hiçbir yaradılış şekline isyan edemeyiz ve her zaman da onun gibi bir çocuğumuz olduğu için şükrediyoruz.

Son söz

Sevgili aileler,

Ailelerin çoğu için bir çocuğun interseks olması bilinmedik ve beklenmedik bir durum oluyor. Bu da çeşitli kaygılara yol açabiliyor. İnanın bu kaygılar çok doğal, hele ailemizdeki çocukların sağlığı ve esenliği bizim için bu kadar önemliyken...

İnterseks biri olarak sizlere naçizane tavsiyem, atacağınız adımlarda da interseks çocuğun sağlığını ve esenliğini gözetmeyi unutmamanız. Bir başka deyişle, vereceğiniz kararları toplumsal beklentilere göre değil, çocuğunuzun iyiliğini düşünerek vermeniz. Kararlarınızı sorgulamanın kendisi kötü bir şey değil. Dünya siyah-beyaz değil. Her interseks ailenin durumu, imkanları farklı. Yeter ki en iyisini yapmaya çalışın. Çünkü ebeveynliğin/çocuk bakımı üstlenmenin en büyük kısımlarından biri de bu...

Bu noktada tıbbın da toplumsal normlardan ve rollerden bağımsız olmadığını unutmayın. Bu cümle sizin için kafa karıştırıcı gelmiş olabilir. Ama aslında demek istediğim: Sorular sormaktan çekinmeyin. İntersekslerin ve ailelerinin deneyimlerini de dinlemeye çalışın. Çünkü bahsettiğim kaygılar için yapabileceğiniz en iyi şey daha fazla bilgi edinmek. Ve bu bilgileri güvendiğiniz, doğru bilgi içerdiğine inandığınız, bireylerin iyiliğini ve deneyimlerini önemseydiğini hissettiğiniz kaynaklardan edinmek.

Ve son olarak, çocuğu sürece dahil etmeyi unutmayın. Gelişimsel sürecine uygun olarak onu da bilgilendirin. Yaşı ilerledikçe bu paylaşımları arttırın ve onu da karar süreçlerine dahil edin.

Sevgilerimle,
Uzman Psikolog
Yasemin Bahar

Kaynaklar

<https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/ulusal-insan-haklari-mekanizmalari-ve-basvuru-yontemleri-tihetk-23-04-2021.pdf>

<https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/intersekslerin-beden-butunluklerine-yapilan-mudahalelere-iliskin-bilgi-notu-21-10-2021.pdf>

<https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/saglik-hizmet-sunucularindan-bilgi-alma-hakki-ve-aydinlatma-yukumululugu-hk-bilgi-notu-21-06-2022.pdf>

<https://live-interact-advocates.pantheonsite.io/wp-content/uploads/2015/12/BROCHURE-interACT-Parents-final-web.pdf>

<https://interdayanisma.org/2021/01/08/interseks-aile-rehberi/>

<https://interdayanisma.org/2021/01/08/interseks-cocugunuzu-nasil-destekleyebilirsiniz/>

<https://www.oiiurope.org/library-en/toolkit-cat/parents-toolkit/page/2/>

Önerilen Kaynaklar:

<https://interdayanisma.org>

<https://www.oiiurope.org>

<https://kaosgldernegi.org/images/library/2019interseks-ocuklara-ynelik-tibbi-mudahale-web.pdf>

https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/tool_kit_in_turkish.pdf

<https://www.oiiurope.org/public-statement-by-the-third-international-intersex-forum/>

<https://kaosgl.org/haber/doc-dr-koray-basar-hekimin-degil-hakimin-degil-kisinin-iradesi-yon-vermeli>

<https://www.youtube.com/watch?v=N7IW4sEOBik&t=1s&pp=ygUJaW50ZXJzZWtz>

<https://www.youtube.com/watch?v=Qk3VAFH0r7Q&pp=ygUJaW50ZXJzZWtz>

<https://www.youtube.com/watch?v=CARHsoOLZUw&pp=ygUJaW50ZXJzZWtz>

<https://www.youtube.com/watch?v=wD8JqUpMOI0&t=367s&pp=ygUJaW50ZXJzZWtz>

<https://www.youtube.com/watch?v=G5N6rBkzYB8>

17 MAYIS
DERNEĞİ